

مصوبه شورای عالی شهرسازی و معماری ایران پیرامون وقوع سیل در کشور

۱۳۹۸/۰۲/۱۸

وقوع سیل در کشور

شورای عالی شهرسازی و معماری ایران در جلسه مورخ ۹۸/۰۱/۲۶ پدیده وقوع سیل در برخی از شهرها و روستاهای کشور را مورد بررسی قرار داد و ضمن استماع گزارش‌های مراجع استانی، وزارت نیرو، مرکز مطالعات و تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و دبیرخانه شورای عالی شهرسازی و معماری، اذعان می‌دارد که بخشی از خسارات وارده بر شهرها و روستاهای کشور به دلیل شدت بالای بارش، اجتناب ناپذیر بود اما بخش قابل توجهی از تبعات سیلابها با اقدامات در سطوح و مقیاس‌های مختلف قابل کنترل، حذف و یا تعدیل است که عزم جدی کلیه مراجع مرتبط در حوزه‌های شهری و فراشهری و بخش‌های مختلف حاکمیت را طلب می‌کند.

شورای عالی شهرسازی و معماری در راستای تکلیف صریح قانونی خود مبنی بر ایجاد هماهنگی بین تصمیمات و برنامه‌های دستگاه‌های مختلف به منظور ایجاد محیط زیست بهتر برای مردم، بر مجموعه‌ای از تدابیر و تکالیف لازم‌الرعایه جهت دستگاه‌های مرتبط به شرح زیر تاکید می‌نماید:

الف: تهیه و تدوین اسناد فرادست مرتبط با کاهش خطر سیل

۱- وزارت راه و شهرسازی با همکاری سایر دستگاه‌های مرتبط و بهره‌گیری از توان علمی و تخصصی کشور، نقشه‌های پهنه‌بندی خطر سیل (نظیر نقشه پهنه‌بندی خطر زلزله در آئین نامه ۲۸۰۰) را با تاکید بر سکونتگاه‌های شهری و روستایی کشور و با رویکرد کاهش خطر در حوزه‌های حمل و نقل و مسکن و شهرسازی تهیه نماید.

۲- مطالعات مربوط به سیلاب‌های شهری و پیشگیری از آن با دقت و کفایت در فرآیند تهیه و تصویب طرح‌های توسعه و عمران انجام و اسناد خروجی مرتبط با آن به همراه سایر اسناد الزام آور طرح‌های توسعه و عمران ملاک عمل قرار گیرد. در این خصوص تغییر نگرش از "جمع آوری و دفع آبهای سطحی شهرها" به "مدیریت سیلاب‌های شهری با رویکرد پیش‌گیرانه در سطح حوزه آبخیز بالا دست" ضروری است.

۳- ضوابط و مقررات مربوط به استقرار کاربری و فعالیت در حرایم کمی و کیفی رودخانه‌ها و مسیل‌ها از سوی وزارت نیرو ظرف مدت ۶ ماه تدوین و جهت تصویب به شورای عالی شهرسازی و معماری ارائه شود.

۴- با عنایت به وجود سنت عظیم و غنی تاریخی معماری و شهرسازی ایران، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری مجموعه آموزه‌ها و تجارب تاریخی معطوف به مدیریت و کنترل سیل در ابعاد مختلف را احصا و جهت استفاده در اختیار مجموعه دستگاه‌های مرتبط با توسعه شهری قرار دهد.

۵- ضمن تاکید بر عدم توسعه شهری در پهنه‌های سیل‌خیز و سیل‌گیر لازم است عرصه‌های طبیعی پیرامون شهرها اعم از جنگل و مرتع از طریق پیشنهاد پهنه‌هایی نظیر طرح آبخیزداری، کمربند سبز حفاظتی، توسعه جنگل کاری و پارک‌های جنگلی در طرح‌های توسعه و عمران حفاظت گردد.

۶- با عنایت به گزارش ارائه شده توسط وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، مقرر گردید سازمان پدافند غیرعامل با همکاری وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان مدیریت بحران، الزامات و ملاحظات حفاظت از زیرساخت‌های حیاتی و مراکز کلیدی (CIP) را در مواجهه با تهدیدات و مخاطرات طبیعی و انسان ساخت در مقیاس ملی، منطقه‌ای و محلی تهیه و حسب مورد به تصویب مراجع ذی صلاح برساند.

۷- وزارت راه و شهرسازی (معاونت ساختمان و مسکن) موظف است تا مقررات مربوط به کاهش خطر سیل در ساختمان‌های شهری و روستایی را در قالب مباحث مقررات ملی موجود و یا به صورت مستقل تهیه نماید.

۸- وزارت راه و شهرسازی تدابیر لازم جهت تقویت ضمانت اجرایی قوانین و برخورد قضایی با تخلفات شهرسازی و جرم‌انگاری این تخلفات را در قالب تهیه آیین‌نامه جامع کنترل شهرسازی و ارائه به مراجع تصویبی لازم اتخاذ نماید.

۹- وزارت نیرو اقدامات لازم جهت اعمال مدیریت یکپارچه بر بستر و حریم رودخانه و مسیل‌ها و کنترل ساخت و سازهای غیرمجاز در حریم عرصه‌های مذکور در داخل و خارج شهرها و روستاها و رفع و اصلاح تعارضات قانونی و رویه‌ای منجر به تداخل مسئولیت‌ها را در قالب پیشنهاد به مراجع تصویبی (اعم از دولت یا مجلس) پیگیری نماید.

ب: اقدامات عملیاتی:

۱۰- طرح‌های آبخیزداری و آبخیزداری در سطح حوزه‌های آبخیز مشرف بر شهرها با راهبری وزارت جهاد کشاورزی و مشارکت شهرداری‌ها با هدف کنترل سیل و رسوب ورودی به شهرها انجام گردد. در این خصوص احیای ردیف بودجه‌ای " طرح آبخیزداری کنترل سیل حوزه‌های آبخیز شهری " با مشارکت دستگاه‌های ذینفع و بهره‌بردار و مساعدت سازمان برنامه و بودجه کشور ضروری است.

۱۱- حرایم و بستر رودخانه‌ها و مسیل‌های متداخل با حوزه شهری و فراشهری توسط وزارت نیرو تدقیق و حسب استعلام مهندسین مشاور عهده‌دار تهیه طرح یا ادارات کل راه شهرسازی استان‌ها و یا دبیرخانه شورایی و سایر مراجع مرتبط در کلیه طرح‌های توسعه و عمران شهری و روستایی اعمال و ملاک عمل قرار گیرد. در این خصوص لازم است اقدامات لازم جهت کاهش زمان پاسخگویی به استعلامات انجام شده از سوی وزارت نیرو اتخاذ گردد.

۱۲- تدابیر لازم جهت علامت‌گذاری دقیق و شفاف حرایم کمی و کیفی رودخانه‌ها توسط وزارت نیرو به منظور استفاده از ظرفیت پایش عمومی و نظارت‌های اجتماعی صورت گیرد.

۱۳- وزارت راه و شهرسازی (سازمان هواشناسی) موظف است نسبت به استقرار سامانه هشدار سیل در شهرها و روستاهای در معرض خطر سیلاب اقدام نمایند.

۱۴- نظر به نقش بی‌بدیل پادگان‌ها به عنوان پهنه‌های تجهیز شده شهری در مدیریت بحران و امدادرسانی به مردم، انتقال عرصه‌های مذکور به خارج از شهرها، مگر در مواردی که مقتضیات نظامی و امنیتی حکم می‌کند، ضروری نبوده و کاربری کلیه پادگان‌ها در طرح‌های توسعه و عمران نظامی تثبیت می‌شود.

۱۵- بنیاد مسکن انقلاب اسلامی موظف است تا طی برنامه زمانی معین، اولویت روستاهای واقع در ساختگاه‌های ناپایدار را شناسایی و اقدامات لازم را جهت ایمن سازی و پایدار سازی و در صورت نیاز، جابجایی آنها در چارچوب احکام و ضوابط طرح‌های توسعه و عمران ناحیه‌ای و منطقه‌ای فراهم نماید.

۱۶- برانجام کامل و دقیق فرآیند ارزیابی اثرات زیست محیطی (EIA) جهت پروژه‌های بزرگ مقیاس (بزرگراه‌ها - تونل‌ها، خطوط راه آهن و ...) توسط سازمان حفاظت محیط زیست تاکید می‌گردد.

۱۷- اقدام قاطع و موثر توسط نهادهای مرتبط نظیر شهرداری‌ها و وزارت نیرو در برخورد با ساخت وسازهایی واقع در حریم و بستر رودخانه و مسیل‌ها و قلع و پاکسازی مستحذات غیرمجاز واقع در مواضع مذکور انجام واز صدور آرای کمیسیون ماده ۱۰۰ منجر به اخذ جریمه برای تخلفات واقع در حریم و بستر رودخانه‌ها و مسیل‌ها خودداری گردد.

۱۸- ممنوعیت صدور هرگونه پروانه ساختمانی و تعیین کاربری متعارض در حریم و بستر رودخانه‌ها و مسیل‌ها.

تبصره: از آنجا که کلیه مصوبات احتمالی مربوط به تعیین کاربری متعارض در حریم و بستر رودخانه‌ها و مسیل‌های توسط کمیسیون‌های ماده ۵ و کارگروه‌های استانی (اعم از شهری و روستایی) مشمول فرآیند مغایرت اساسی بوده و لازم است به تصویب شورایی برسد، لذا این شورا با کلیه تصمیمات مراجع مذکور که منجر به تغییر کاربری از حریم و بستر رودخانه به سایر کاربری‌ها می‌گردد مخالفت نموده و تبعاً مصوبات مورد اشاره ملغی الاثر خواهند بود.

۱۹- ادارات کل راه و شهرسازی استان‌ها موظفند ضمن برآورد دقیق میزان خسارات وارده، اقدامات کالبدی مربوط به بازسازی عرصه‌های آسیب دیده از سیل در شهرها را با هماهنگی معاونت شهرسازی و معماری وزارت متبوع و با تاکید بر استفاده از ظرفیت‌های توسعه درونزای شهرها در قالب طرح‌های مصوب آن‌ها به انجام رسانند. همچنین با بررسی همه جانبه طرح‌های جامع شهرها (با اولویت شهرهای درگیر با سیل اخیر) و آسیب شناسی ابعاد مختلف آنها پیشنهادات اصلاحی احتمالی مورد نیاز را در قالب مغایرت‌های اساسی پس از طی مراحل استانی به شورای عالی ارسال نمایند.

۲۰- با توجه به وجود تصریح متعدد قانونی و همچنین ماهیت ذاتی طرح‌های هادی و همچنین رعایت ملاحظات مربوط به مدیریت سیلاب‌های شهری در شرح خدمات طرح‌های جامع و غنای بیشتر آنها نسبت به شرح خدمات طرح هادی (که ماهیتاً معطوف به حل چالش‌های کوتاه مدت شهر است)، تهیه طرح تجدیدنظر طرح هادی و یا تمدید آنها پس از پایان افق آنها تحت هر عنوان ممنوع بوده و لازم است برای شهرها پس از اتمام افق طرح‌های هادی شهری آنها طرح جامع تهیه شود.

۲۱- با توجه به تاثیرات انکارناپذیر مداخلات ترافیکی (اعم از احداث شبکه معابر یا پل) در حریم و بستر رودخانه در تشدید اثرات مخرب سیلاب‌ها لازم است کلیه مصوبات شورایی هماهنگی ترافیک کشور و شورای ترافیک استانها ضمن رعایت ملاحظات مربوط به حفظ بستر و حریم طبیعی رودخانه و مسیل، به استناد تصریحات قانونی با طرح‌های جامع مصوب شورایی شهرسازی و معماری هماهنگ گردد.

۲۲- وزارت راه و شهرسازی و سایر مراجع (از جمله کمیسیون‌های ماده ۵) دخیل در وضع و اجرای مقررات احداث بنا در شهرها و روستاها با رعایت سطح اشغال بهینه توده گذاری اینبه و تامین حداقل سرانه فضای باز در ضوابط احداث بنا، از گسترش بیش از حد سطوح عایق شهری و حذف عرصه‌های جذب روان آب در سطح شهرها و روستاها جلوگیری نمایند.